

VAN TELLEN NAAR BESCHERMEN

“Vogelwacht” Oursi in Burkina Faso

Bernd de Bruijn - Vogelbescherming Nederland

In “De vogels achterna: vogelbescherming in Afrika” (*de Kruisbek 2007-1*) berichtte Vogelbescherming Nederland over het werk van BirdLife International in Afrika. In dat artikel werd ingegaan op het werk van BirdLife partner Naturama in Burkina Faso, die met steun van Vogelbescherming werkt aan bescherming van (trek)vogels en hun leefgebieden in en om wetlands in de Sahel. Het jaar daarop mocht Vogelbescherming, als ondersteuning van dit werk, € 20.000,- ontvangen van Vogelwacht Utrecht. Dit bedrag kwam in zijn geheel ten goede aan de Site Support Group van wetland Oursi. In dit artikel gaan we in op de successen die mede dankzij deze fantastische steun mogelijk zijn gemaakt.

Georges Oueda - Bernd de Bruijn

Aly Issa glimlacht als ik hem vraag hoe het allemaal begon. Hij heeft goede herinneringen aan dat begin, toen Georges Oueda van Naturama naar het ver noordelijk gelegen Oursi kwam om vrijwilligers te zoeken voor watervogeltellingen. “Georges deed dit op verzoek van de overheid, die op haar beurt gevraagd was door Wetlands International om mee te doen aan de African Waterbird Census. Georges vroeg de burgemeester van Oursi of hij jongere vrijwilligers kon aanleveren. Daar heb ik me toen voor aangemeld.”

Training door Naturama

Het is november 2009, vroeg in de ochtend en nog niet zo heel warm. We lopen door de oeverzone van het meer, waar we - in goed gezelschap van de Nederlandse ambassadeur, ook een vogelaar - de aanplant van acacia's inspecteren. Een bergfluitert zingt vanuit één van de grotere bomen, een groep zomertortels raast

voorbij, en op de achtergrond klinkt het "VIE-vie-vie" van fluiteenden op het meer. Aly wijst een rij struiken aan. "Deze aangeplante acacia's zijn nu 2 tot 3 jaar oud", zegt hij. Daar zullen gekraagde roodstaarten, waarvan we er die ochtend al een paar hebben gezien, in de toekomst plezier van hebben.

SSG-leden tellen watervogels - Bernd de Bruijn

Samen met een zestal anderen was Aly de eerste die door Georges getraind werd in determinatie en tellen. Niet zo moeilijk als het om de zwarte kroonkranvogel gaat (een bedreigde soort, die in Oursi broedt en Naturama's logo siert), maar erg lastig bij die grote aantallen eenden en steltlopers in winterkleed. Er werd elke maand geteld - een aanzienlijke inspanning voor een dichtbegroeid meer van 5.000 ha en 25 kilometer omtrek.

Aly is nu bestuurslid van de Site Support Group Oursi - samen met Housseini Salou en Mero Hamidou, ook twee jongens van het eerste uur. De groep telt 28 leden, afkomstig uit verschillende dorpen rondom het meer. Niet alleen vogeltellers, maar ook vertegenwoordigers van de verschillende landgebruikersgroepen: vissers, veehouders, landbouwers, vrouwengroepen en leraren. Naturama trainde de groep namelijk niet alleen in vogels tellen, maar stimuleerde ook een verbreding richting voorlichting aan de bevolking over landgebruik, en samenwerking met de lokale overheid. De Site Support Group, kortweg SSG, organiseerde gezamenlijke vuilnisopruim- en boomplantdagen en zette alternatieve inkomstenbronnen op, zoals een boomkwekerij en ecotourisme. Ze hielpen de onderbezette lokale overheid bij controles op illegale jacht, die nu geheel is uitgebannen. Ze gaven voorlichting en zetten onderwijsprogramma's op voor de scholen rond Oursi.

Mero: "Dankzij deze acties is er nu een veel beter begrip van het nauwe verband tussen onze natuurlijke hulpbronnen en het levensonderhoud."

Beheersplan Oursi

Kroon op het werk van de SSG was de totstandkoming van een beheerplan voor Oursi en de oeverzones, opgesteld met de lokale bevolking en lokale overheden. Naast een grondige ecologische en sociaal-economische analyse omvat dit plan veel maatregelen voor duurzamer landgebruik: zonerings voor grazen van vee, vastgelegde toegangsroutes voor vee naar het meer en waterpunten buiten het meer, verbod op houtkap voor veevoer, aanleg van vaste graasakkers voor vee, habitattherstel en tegengaan verwoesting door aanplant van inheemse boomsoorten en ondersteuning van duurzame vormen van landbouw. De eerste maatregelen zijn al in de praktijk gebracht. Naturama maakte een filmdocumentaire over het project, om het succes van deze benadering breder onder de aandacht te brengen.

Overbegrazing door geiten is een groot probleem in de Sahel - Bernd de Bruijn

Financiële steun

Naast Vogelbescherming dragen diverse andere financiers bij aan "Oursi", waaronder het Wereld Natuur Fonds en IUCN-Nederland. De SSG is voor haar financiering sterk aangewezen op zulke projectfinanciering, die meestal een korte looptijd heeft en sterk gericht is op concrete activiteiten. Training en materialen zoals verrekijkers, veldgidsen en motorfietsen zijn lastiger te financieren. Vogelbescherming kan deze steun via Naturama deels leveren. Daarnaast werkt de SSG zelf aan haar inkomsten, via contributies en inkomsten uit de boomkwekerij en het gidsen van toeristen; ook hebben ze inmiddels zelf hun eerste projectvoorstel ingediend bij een donor.

Tijdens een eerder bezoek van Vogelbescherming werden grote wensen van de

SSG naar voren gebracht: een eigen kantoortje, training in herkenning van niet-watervogels, een extra telescoop. Al snel daarna deed zich een gelegenheid voor om deze wensen te realiseren. Vogelwacht Utrecht benaderde Vogelbescherming met een verzoek om projecten voor financiering van liefst € 20.000. Uit een aantal projecten koos de Vogelwacht de steun aan de SSG Oursi.

Inspectie kantoor in aanbouw, november 2009 (foto Naturama)

Later die novemberochtend overhandigen de directeur van Naturama, de Nederlandse ambassadeur en de provinciale prefect de aangeschafte materialen aan de SSG. Het in aanbouw zijnde kantoor wordt geïnspecteerd. Enkele maanden later, in mei dit jaar, is het gebouw helemaal af, voorzien van computers en andere benodigdheden. De SSG heeft een vergaderplek, kantoorruimte, een uitvalsbasis voor activiteiten en een contactpunt voor bezoekers en toeristen. De training in Afrotropische én Europese landvogels is uitgevoerd door Naturama en Britse ornithologen.

Draagvlak onder de bevolking

De SSG houdt haar ervaringen niet voor zichzelf. Naturama is nationaal actief, met negen SSG's in vier andere belangrijke vogelgebieden. Naturama organiseerde uitwisselingsbezoeken tussen de verschillende SSG's uit het hele land. Aly deed daar ook aan mee. "Dat was heel interessant. Het habitat van die andere gebieden zag er vaak heel anders uit, maar de problemen waarmee de andere SSG's te maken hadden, waren dezelfde als die van ons."

Het opbouwen van de capaciteiten van SSG's is een belangrijk strategisch doel van Naturama. Georges: "In onze context zijn SSG's een praktische manier om

bescherming te realiseren. De sociale structuur van lokale gemeenschappen is sterk en daarom wordt naar de SSG-leden, die per definitie uit de gemeenschap komen, geluisterd. En er is natuurlijk een veel grotere kans dat maatregelen op draagvlak kunnen rekenen. Dat trekt ook de aandacht van de provinciale overheden; belangrijk omdat er in Burkina steeds meer gedecentraliseerd wordt. En omdat SSG's vooral uit jonge mensen bestaan, spelen ze een belangrijke rol in het kweken van natuurbewustzijn binnen hun generatie."

Zo wordt een kiem gelegd voor een nationaal netwerk van vrijwillige vogelbeschermers. En met de steun van Vogelwacht Utrecht neemt dit netwerk zelfs internationale afmetingen aan! De notie dat trekvogels mensen verbinden, is door deze samenwerking heel concreet in de praktijk gebracht.

Directeur Vogelbescherming Fred Wouters en SSG-lid Housseini Salou tellen watervogels in Oursi - Barend van Gernerden